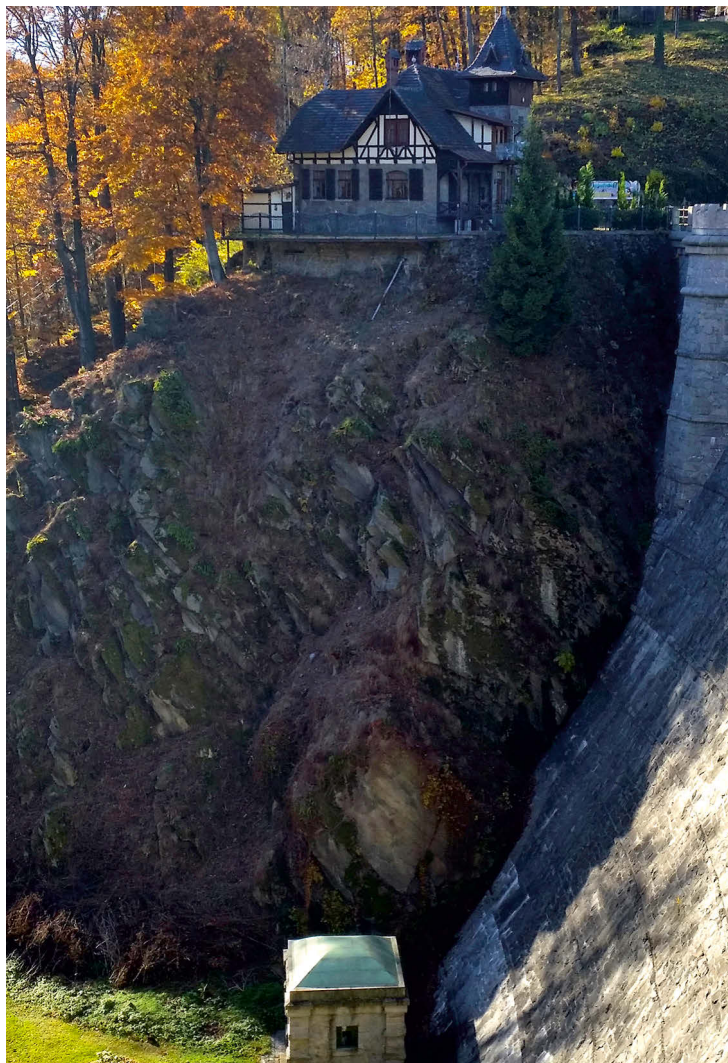

Przyrodnicze podstawy zintegrowanego planowania rozwoju

Pod redakcją Elizy Kalbarczyk

**Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu**

Przyrodnicze podstawy zintegrowanego planowania rozwoju

Pod redakcją Elizy Kalbarczyk

Bogucki Wydawnictwo Naukowe • Poznań 2021

4. Wymogi merytoryczne i formalnoprawne³⁴ oceny oddziaływania na środowisko

4.1. Znaczenie oceny oddziaływania na środowisko

Zintegrowane planowanie rozwoju może być rozumiane jako ogół zabiegów związanych z planowaniem, przebiegiem i monitoringiem rozwoju społeczno-gospodarczego. W szeregu procesów, które odbywają się w ramach i w wyniku zintegrowanego planowania rozwoju, bardzo istotną rolę odgrywają przedsięwzięcia inwestycyjne, np. zamierzenie budowlane czy przekształcenie bądź zmiana wykorzystania terenu. Ich realizacja w przestrzeni wiąże się z określonymi skutkami, ryzykiem i zagrożeniami. Szczególnie widoczny jest wpływ inwestycji na środowisko (definicja – por. podrozdz. 2.3). W związku z powyższym konieczne są działania organizacyjne i kontrolne, a także instrumenty, które ograniczałyby negatywne oddziaływanie oraz wskazywały na możliwości kompensacji przyrodniczej.

Jednym z celów rozwoju zintegrowanego jest umiejętne pogodzenie względów ekonomicznych i społecznych ze środowiskowymi. Podstawą współczesnych modeli rozwoju społeczno-gospodarczego, który odpowiada tej idei, jest rozwój zrównoważony (definicja – por. podrozdz. 2.2). Jak wyraźnie wynika z definicji, ma on wymiar środowiskowy, który odpowiada za traktowanie środowiska przyrodniczego jako integralnego elementu przestrzeni, którego zachowanie ma olbrzymie znaczenie dla przyszłego jej kształtu.

Zasada rozwoju zrównoważonego nie jest jednak wystarczająca, aby stanowić uzasadnienie w postępowaniu administracyjnym (np. nie można odmówić wydania decyzji administracyjnej w procedurze inwestycyjnej tylko dlatego, że organ uznał niezgodność wniosku z koncepcją rozwoju zrównoważonego). W tej sytuacji prawnym narzędziem wykorzystywanym w procesie inwestycyjnym do ochrony środowiska może być ocena oddziaływania na środowisko, traktowana jako instrument oddziaływania bezpośredniego.

Ocena oddziaływania na środowisko (OOŚ) to usystematyzowany i uregulowany prawnie sposób postępowania polegający na interdyscyplinarnej identyfikacji i wielokryterialnej ocenie wpływu planowanych:

- przedsięwzięć inwestycyjnych,
- planów, strategii, programów i ich alternatyw na określony obszar, w tym przede wszystkim środowisko przyrodnicze, i zachodzące na nim procesy.

³⁴ Stan prawny na dzień 30 września 2018 r.

Dzięki ocenie oddziaływania na środowisko można określić, przeanalizować i ocenić przewidywany rozmiar strat środowiskowych, a także możliwości ich uniknięcia, ograniczenia lub kompensacji.

Głównym celem oceny oddziaływania na środowisko jest zatem wyprzedzająca diagnoza wpływu na środowisko danego działania oraz weryfikacja przedsięwzięcia, projektu dokumentu lub raportu, pod kątem jakie ewentualne zmiany w środowisku nastąpią wskutek jego realizacji. Po wstępnym zdefiniowaniu skali, zakresu oraz rodzaju negatywnego wpływu następuje ustalenie wytycznych co do możliwości ich ograniczenia lub minimalizacji. Po rozważeniu argumentów za i przeciw podejmowana jest decyzja o dopuszczeniu do realizacji planowanego działania. Rozpoznane zostają wówczas potencjalne jego konsekwencje.

Ocena oddziaływania na środowisko jest pierwszym narzędziem w szeroko rozumianym procesie planowania przedsięwzięć, które ma wpływ na skalę skutków, jakie dla środowiska niesie działalność człowieka. Dalsze czynności, jakie można i należy podjąć w celu ochrony środowiska, również na etapie przygotowania/funkcjonowania/eksploatacji inwestycji czy opracowania dokumentu oraz sam wynik postępowania zależą od jakości przeprowadzonej oceny oddziaływania na środowisko.

Należy zauważyć, że w rzeczywistości ocena wpływu danego przedsięwzięcia (bądź opracowania planistycznego/strategicznego) na środowisko dokonywana jest zarówno po stronie podmiotu dokumentującego przewidywane oddziaływanie na środowisko danego działania, jak i organów ochrony środowiska, które tę dokumentację weryfikują.

4.2. Podstawy prawne oceny oddziaływania na środowisko

Ocena oddziaływania na środowisko jako prawny instrument umożliwiający wdrażanie polityki proekologicznej pochodzi z amerykańskiej ustawy o polityce dotyczącej środowiska (ang. NEPA – *National Environmental Policy Act*). Jest to procedura, która po raz pierwszy została zastosowana w Stanach Zjednoczonych w 1970 r., a jej celem było określenie możliwych skutków projektowanego przedsięwzięcia inwestycyjnego na środowisko przyrodnicze w miejscu jego lokalizacji. Jej wprowadzenie wynikało z kryzysu ekologicznego. Niedługo później podobne uregulowania pojawiły się w Australii i Nowej Zelandii. W 1973 r. zapisy dotyczące oceny oddziaływania na środowisko wprowadziła do swojego prawa Kanada. W drugiej połowie lat 70. XX w. informacje na ten temat zaczęły się pojawiać w ustawodawstwie RFN oraz Irlandii. W podobnym czasie we Francji ustanowiono prawo udziału społeczeństwa w OOS. Od 1985 r. oceną oddziaływania na środowisko interesowała się Europejska Wspólnota Gospodarcza. Trzy lata później wprowadziły ją do swojego prawa takie państwa, jak Anglia, Walia, Szkocja oraz Irlandia Północna. W XXI w. ocena oddziaływania na środowisko jest już nieodłącznym elementem prowadzenia procedury inwestycyjnej w krajach rozwiniętych, szczególnie dużą wagę przykładają się do tego zagadnienia w Unii Europejskiej.

W polskim prawie ocenie oddziaływania na środowisko poświęcona jest przede wszystkim ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko³⁵. Początkowo jednak miała ona swoje umocowanie prawne w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (POŚ), która wprowadzała procedurę administracyjną w ramach postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. W pierwotnej wersji tej ustawy poświęcony był jej przede wszystkim dział VI w tytule I „Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko”. Jego zawartość została wykreślona z ustawy POŚ i przeniesiona do ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, stając się jedną z jej kluczowych składowych (tab. 33).

Tabela 33. Historia oceny oddziaływania na środowisko w Polsce

Okres	Charakterystyka
lata 70. XX w.– 2000	<ul style="list-style-type: none"> – próby wdrożenia niektórych metod OOS, – prace badawcze w ramach współpracy ze Światową Organizacją Zdrowia (WHO) oraz w oparciu o Program Środowiskowy Narodów Zjednoczonych, – wprowadzenie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska, – nowelizacja ww. ustawy w 1989 r. – „Opinia wpływu na środowisko” zastąpiona zostaje terminem „Ocena oddziaływania na środowisko”, – od 1999 r. administracja wojewódzka przejmuje kompetencje ministra w sprawie OOS, a powiatowy inspektor sanitarny zajmuje się inwestycjami o potencjalnym negatywnym wpływie na środowisko,
styczeń 2001 – listopad 2008	<ul style="list-style-type: none"> – wchodzi w życie pierwsza ustawa opisująca w całości OOS, – usprawnienie metod związanych z OOS, – stworzenie jasnych procedur o standardach międzynarodowych i przeprowadzanie przez procedurę OOS programów i planów dokumentów oraz przedsięwzięć, – wchodzi w życie ustawa POŚ z dnia 27 kwietnia 2001 r.
od listopada 2008	<ul style="list-style-type: none"> – z ustawy POŚ wyodrębniono przepisy dotyczące OOS, powstaje ustawa obecnie obowiązująca, – nowe rozporządzenie ws. przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bugajska i Kulig (2014).

Ocena oddziaływania na środowisko jest ważnym narzędziem unijnej polityki wobec ochrony środowiska oraz ochrony wartości przyrodniczych zagrożonych w wyniku realizacji różnorodnych inwestycji. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z 2008 r. jest zbiorem regulacji prawnych

³⁵ Dz.U. 2017 poz. 1405, ze zm.

w zakresie ocen oddziaływania na środowisko, które wynikają z przepisów prawa wspólnotowego, czyli przede wszystkim z:

- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (EIA);
- Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dyrektywa Siedliskowa);
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (SEA);
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG.

W wymienionych dyrektywach wskazano trzy grupy projektów planów oraz trzy grupy przedsięwzięć, które wymagają oceny oddziaływania na środowisko (tab. 34).

Tabela 34. Projekty planów oraz przedsięwzięć, które wymagają OOS według dyrektyw unijnych

	Plany, dokumenty*		Przedsięwzięcia*
Sektorowe	ustalają ramy dla przedsięwzięć wymienionych w załącznikach I i II Dyrektywy 2011/92/UE (wymagające przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko w związku z art. 3 pkt 2 lit. a Dyrektywy SEA, rozstrzygnięcie <i>a priori</i>)	wymienione w załączniku I Dyrektywy EIA	wymagające przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko w związku z art. 4 ust. 1 Dyrektywy EIA, rozstrzygnięcie <i>a priori</i>
Których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000	wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko w związku z art. 3 pkt 2 lit. b Dyrektywy SEA, rozstrzygnięcie <i>a posteriori</i> , w wyniku screeningu	wymienione w załączniku II Dyrektywy EIA	wymagające przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko w związku z art. 4 ust. 2 Dyrektywy EIA, rozstrzygnięcie <i>a posteriori</i> w wyniku screeningu ⁺
Inne, których realizacja może powodować znaczące oddziaływanie na środowisko	mogące wymagać przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko w związku z art. 3 pkt 5 Dyrektywy SEA, rozstrzygnięcie <i>a posteriori</i> , w wyniku screeningu	mogące znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000	wymagające przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko w związku z art. 6 ust. 3 Dyrektywy Siedliskowej, rozstrzygnięcie <i>a posteriori</i> w wyniku screeningu

* mogą znacząco oddziaływać również na obszar Natura 2000

⁺ Screening jest selekcją przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, która polega na podjęciu decyzji na podstawie zebranych materiałów, czy dane przedsięwzięcie wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Źródło: strona internetowa Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (<https://www.gdos.gov.pl/system-oos>).

Dyrektywy unijne transponowane są do polskiego prawa ustawą z 2008 r. Osobne części dotyczą oceny projektów dokumentów oraz przedsięwzięć. Z kolei załączniki I i II Dyrektywy EIA zostały implementowane rozporządzeniem Rady Ministrów z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Należy zwrócić uwagę, że zapisy ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko są pośrednio wynikiem ustaleń na szczeblu międzynarodowym. Konwencja o różnorodności biologicznej sporządzona w Rio de Janeiro w dniu 5 czerwca 1992 r. (patrz: rozdz. 2.1) w artykule 14 wprowadza odpowiednie procedury wymagające wykonania oceny oddziaływania na środowisko projektów, które mogą mieć znaczenie dla różnorodności biologicznej. Ponadto w postępowaniu OOS musi być zapewniona możliwość udziału społeczeństwa (zgodnie z konwencją z Aarhus z dnia 25 czerwca 1998 r.). Instrumentem prawnym o zasięgu międzynarodowym poświęconym ocenom wpływu na środowisko w kontekście transgranicznego oddziaływania na środowisko innych krajów planowanych przedsięwzięć jest konwencja z Espoo (konwencja o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym przygotowana 25 lutego 1991 r.).

4.3. Rodzaje oceny oddziaływania na środowisko w polskim prawie

Najogólniej ocenę oddziaływania na środowisko wynikającą z polskiego prawa można podzielić na dwie procedury:

1. **Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz/lub na obszar Natura 2000** – dotyczy postępowań przeprowadzanych dla planowanych przedsięwzięć mogących (zawsze lub potencjalnie) znacząco oddziaływać na środowisko w celu wydania **decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach**.
2. **Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko (SOOS)** – dotyczy postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu, w ramach których sporządza się **prognozę oddziaływania na środowisko**³⁶.

Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko to postępowanie oceniające wpływ planowanego zamierzenia inwestycyjnego na środowisko, uwzględniające również wpływ na zdrowie ludzi.

Z punktu widzenia organu wydającego decyzję o uwarunkowaniach środowiskowych (zgody na realizację przedsięwzięcia) postępowanie to składa się z weryfikacji raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (dostarczonego przez inwestora przedsięwzięcia), uzyskania wymaganych prawnie opinii i uzgodnień oraz zapewnienia dostępu do procedury społeczeństwu (ryc. 41).

---

³⁶ W ramach wymienionych może wystąpić konieczność przeprowadzenia oceny transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Ryc. 41. Etapy postępowania w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz/lub na obszar Natura 2000

Źródło: ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2017 poz. 1405, ze zm.).

Uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, kończące postępowanie w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, jest wymagane dla przedsięwzięć:

- a. mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko,
- b. potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Katalog przedsięwzięć mogących zawsze znacząco i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko został zawarty w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2016 poz. 71). Do pierwszej kategorii ustawodawca zaliczył realizację wybranych obiektów infrastrukturalnych, np. elektrownie wiatrowe o łącznej mocy nominalnej nie mniejszej niż 100 MW, elektrownie jądrowe, stacje elektroenergetyczne lub napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym nie mniejszym niż 220 kV i o długości nie mniejszej niż 15 km, autostrady i drogi ekspresowe, a także obiekty typu lotniska o podstawowej długości drogi startowej nie mniejszej niż 2100 m, porty lub śródlądowe drogi wodne pozwalające na żeglugę statków o nośności większej niż 1350 t, budowle piętrzące wodę o wysokości piętrzenia nie mniejszej niż 5 m, ponadto różnego rodzaju instalacje o określonych parametrach do przetwarzania m.in. metali, przesyłu paliw itp. oraz szereg innych przedsięwzięć, których powstanie oraz eksploatacja może stworzyć istotne zagrożenie dla środowiska.

W drugiej grupie znalazły się przedsięwzięcia, takie jak elektrownie wodne, obiekty kubaturowe o określonych parametrach np. ośrodki wypoczynkowe lub hotele, zabudowa mieszkaniowa, przemysłowa, centra handlowe, a także inwestycje wymienione w poprzedniej kategorii o mniejszej skali oddziaływania. Do kategorii tej należą również procedury (przy wskazanych warunkach), m.in. scalanie gruntów czy zmiana lasu lub nieużytku na użytek rolny lub wylesienia mające na celu zmianę sposobu użytkowania terenu.

Nie istnieje natomiast ustalona lista przedsięwzięć mogących oddziaływać na obszar Natura 2000. W tym przypadku procedura oceny oddziaływania na środowisko podejmowana jest wówczas, gdy zachodzi podejrzenie, że planowane przedsięwzięcie może mieć negatywny wpływ na obszar Natura 2000. Procedura nie jest obligatoryjna, w sytuacji gdy przedsięwzięcie de facto oddziałuje na środowisko, ale jego realizacja wynika z planów ochrony danego obszaru Natura 2000.

Postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest wszczynane na wniosek podmiotu planującego podjęcie realizacji przedsięwzięcia. Procedurę natomiast rozpoczyna się z urzędu dla przedsięwzięcia wymagającego decyzji o zatwierdzeniu projektu scalenia lub wymiany gruntów.

W ramach przedmiotowego postępowania powinno nastąpić załączenie do wniosku stosownych dokumentów, do których należą w zależności od skali potencjalnego negatywnego wpływu na środowisko:

- raport oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (w przypadku przedsięwzięć zawsze znacząco oddziałujących na środowisko),
- karta informacyjna przedsięwzięcia (w przypadku przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko; ryc. 42).

Ryc. 42. Procedura uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2017 poz. 1405, ze zm.).

Składając wniosek o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, zamiast raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowiska można złożyć tylko kartę informacyjną przedsięwzięcia wraz z wnioskiem o ustalenie zakresu raportu (tzw. *scoping*), który to określany jest przez właściwy organ, np. regionalnego dyrektora ochrony środowiska w drodze postanowienia.

Karta informacyjna przedsięwzięcia jest niezbędnym załącznikiem w postępowaniu o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Jest to podstawowy dokument, potrzebny do ustalenia obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko czy też jej zakresu. W myśl przepisów (art. 62 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Dz.U. 2017 poz. 1405, ze zm.) karta informacyjna powinna zawierać podstawowe informacje o planowanym przedsięwzięciu, co umożliwi organowi właściwemu do wydania decyzji środowiskowej analizę kryteriów, decydujących o obowiązku przeprowadzenia OOS (art. 63 wymienionej ustawy), a także określenie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

Gdy planowane przedsięwzięcie jest zaliczane do grupy mogących jedynie potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, organ administracji wydaje postanowienie o konieczności wszczęcia postępowania OOS lub jej braku, biorąc pod uwagę m.in.: rodzaj i charakterystykę przedsięwzięcia (skala, wielkość obszaru, powiązania z innymi przedsięwzięciami – kumulacja oddziaływań, wykorzystanie zasobów naturalnych, emisje, ryzyko poważnej awarii), lokalizację przedsięwzięcia (zagrożenie dla środowiska, zdolność do samooczyszczania środowiska i odnawiania jego zasobów, walory przyrodnicze i krajobrazowe, miejscowe plany zagospodarowania), ze szczególnym uwzględnieniem obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo (wybrzeża morskie, obszary chronione itp.), obszarów zdegradowanych (o przekroczonych standardach jakości środowiska), a także rodzaj i skalę możliwego oddziaływania. W proces decyzyjny zostają włączone organy opiniujące bądź uzgadniające konieczność przeprowadzenia procedury OOS. Podjęcia postępowania wymagają także przedsięwzięcia mogące oddziaływać transgranicznie, a więc których zasięg wykracza poza granice kraju.

Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko jest kluczowym elementem oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a obowiązek jego przygotowania zachodzi każdorazowo, gdy dla danego zamierzenia stwierdzono konieczność przeprowadzenia tej procedury. Głównym zadaniem raportu jest określenie oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na poszczególne elementy środowiska oraz ludzi przy uwzględnieniu przyjętych przez inwestora rozwiązań lokalizacyjnych, projektowych, technologicznych, technicznych i organizacyjnych. Dla organu przeprowadzającego procedurę OOS opracowanie to jest podstawowym źródłem informacji o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko w fazie jego realizacji, eksploatacji lub użytkowania i likwidacji. Od jego zawartości merytorycznej oraz poziomu szczegółowości będzie zależał przebieg procedury oceny oddziaływania na środowisko, a w rezultacie charakter

rozstrzygnięcia oraz zakres i rodzaj nałożonych na inwestora warunków środowiskowych realizacji przedsięwzięcia.

W raporcie oddziaływania na środowisko, którego obowiązek sporządzenia spoczywa na wnioskodawcy, powinien znaleźć się w szczególności:

- a. opis planowanego przedsięwzięcia (m.in. charakterystyka całego przedsięwzięcia i warunki użytkowania terenu w fazie budowy i eksploatacji lub użytkowania, przewidywane rodzaje i ilości emisji, w tym odpadów, wynikające z funkcjonowania planowanego przedsięwzięcia, opis procesów produkcyjnych, informacje o wykorzystywaniu zasobów naturalnych, o zapotrzebowaniu na energię czy ryzyko wystąpienia awarii);
- b. opis elementów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia;
- c. wyniki inwentaryzacji przyrodniczej;
- d. informacje na temat powiązań z innymi przedsięwzięciami, w szczególności kumulowania się oddziaływań przedsięwzięć realizowanych, zrealizowanych lub planowanych;
- e. opis przewidywanych skutków dla środowiska w przypadku niepodejmowania przedsięwzięcia;
- f. opis wariantu proponowanego przez wnioskodawcę oraz racjonalnego wariantu alternatywnego, a także racjonalnego wariantu najkorzystniejszego dla środowiska – wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz porównaniem skali i rodzaju ich oddziaływań;
- g. opis przewidywanych znaczących oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko oraz przewidywanych działań mających na celu unikanie, zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko;
- h. przedstawienie zagadnień w formie graficznej i kartograficznej;
- i. analiza potencjalnych konfliktów społecznych związanych z realizacją przedsięwzięcia;
- j. przedstawienie propozycji monitoringu wpływu przedsięwzięcia na środowisko;

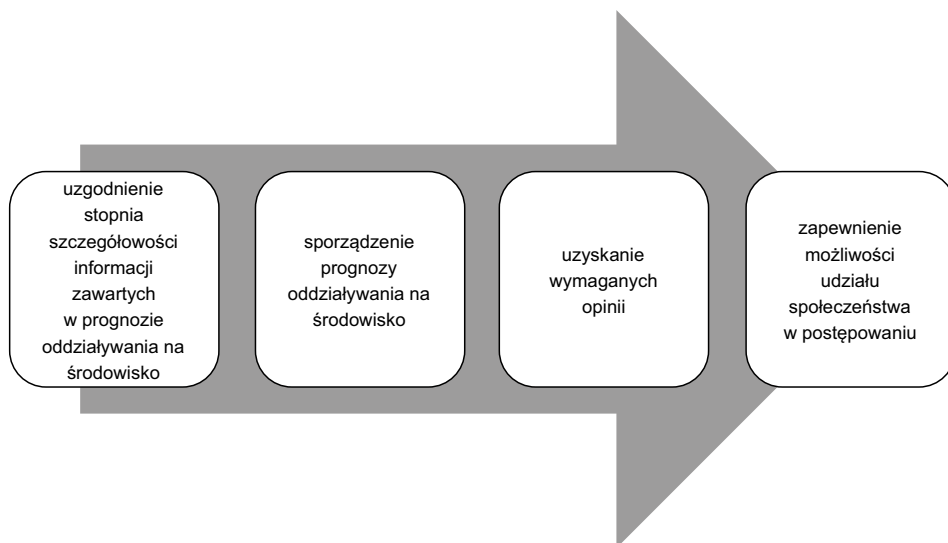
a także szereg innych warunków formalnych wymienionych w art. 66 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Po przedłożeniu przez wnioskodawcę raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko organ prowadzący postępowanie występuje o jego zaopiniowanie m.in. do państwowego powiatowego inspektora sanitarnego oraz uzgodnienie m.in. do regionalnego dyrektora ochrony środowiska, dyrektora urzędu morskiego (dla przedsięwzięć lokalizowanych na obszarach morskich) czy też organu właściwego do orzekania w sprawach ocen wodnoprawnych.

Postępowanie kończy się wydaniem przez prowadzący je organ (w większości przypadków wójt, burmistrz lub prezydent miasta, rzadziej regionalny dyrektor ochrony środowiska, starosta bądź dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych) **decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia**. Jak sama nazwa wskazuje, jest to rozstrzygnięcie organu

administracji publicznej, które określa środowiskowe uwarunkowania realizacji, eksploatacji i likwidacji przedsięwzięcia, w tym rodzaj i miejsce realizacji przedsięwzięcia, warunki wykorzystywania terenu oraz wymagania dotyczące ochrony środowiska, a także inne elementy, takie jak określenie wymogów w zakresie przeciwdziałania skutkom awarii przemysłowych, nałożenie obowiązku kompensacji przyrodniczej czy obowiązku działań polegających na zapobieganiu, ograniczaniu oraz monitorowaniu wpływu inwestycji na środowisko. Jej uzyskanie poprzedza wydanie choćby decyzji o warunkach zabudowy czy o pozwoleniu na budowę. Warto zaznaczyć, że w przypadku braku konieczności przeprowadzenia OOS wydana decyzja środowiskowa stwierdza jedynie ten fakt, uzasadniając go odpowiednio.

Postępowanie OOS, według odmiennej procedury, prowadzi się także dla określonych rodzajów dokumentów opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji albo inne podmioty wykonujące funkcje publiczne. Procedura ta nazywana jest wówczas **strategiczną oceną oddziaływania na środowisko**. W myśl artykułu 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2017 poz. 1405, ze zm.) ocena taka obejmuje uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko, sporządzenie takiej prognozy, uzyskanie odpowiednich opinii oraz zapewnienie udziału społeczeństwa w procedurze (ryc. 43).

Ryc. 43. Etapy postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko
Źródło: ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2017 poz. 1405, ze zm.).

Postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest przeprowadzane przez organ administracji publicznej odpowiedzialny za opracowanie danego dokumentu lub inny podmiot, na którym spoczywa obowiązek wskazania jego nieszkodliwości. Procedura ta powinna zostać zakończona przed przyjęciem lub przedłożeniem do zatwierdzenia/uchwalenia danego opracowania.

Do dokumentów, dla których obligatoryjne jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zalicza się:

- koncepcję przestrzennego zagospodarowania kraju, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz strategie rozwoju regionalnego;
- polityki, strategie, plany lub programy w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, lub przyjmowane przez organy, wyznaczające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- pozostałe polityki, strategie, plany i programy, jeżeli ich realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000, jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony;
- dokumenty inne niż wyżej wymienione, jeżeli wyznaczają one ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub gdy realizacja ich postanowień może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Przedstawiona powyżej lista ma w rzeczywistości charakter otwarty, a zatem ustalając zakres tego katalogu, należy kierować się zasadą przezorności, wyrażoną w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2018 poz. 799, ze zm.), zgodnie z którą każdy, kto podejmuje działalność mogącą negatywnie oddziaływać na środowisko, jest obowiązany do zapobiegania temu oddziaływaniu. Jeżeli zatem w stosunku do projektu konkretnego dokumentu będzie zachodziła wątpliwość związana z jego negatywnym wpływem na środowisko, to postępowanie SOOŚ powinno zostać wszczęte, natomiast jeżeli w praktyce okaże się, że takich zagrożeń nie ma, nie wystąpi wówczas taka potrzeba.

Należy podkreślić, że przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest też wymagane w przypadku wprowadzania zmian do obowiązujących dokumentów. Jednak gdy wprowadzane do już przyjętych opracowań modyfikacje są nieznaczne, to przy odpowiednim uzasadnieniu organ je sporządzający, uznając, że realizacja tego projektu nie wpłynie znacząco na środowisko, może odstąpić od wykonania postępowania. Wymaga to uzgodnienia z właściwą administracją wskazaną ustawowo. Decyzja o przeprowadzeniu lub braku potrzeby wykonania SOOŚ podejmowana jest przy uwzględnieniu szeregu uwarunkowań, wśród których wymienić można: charakter przewidzianych w rozważanych dokumentach działań (głównie stopień, w jakim dokument ustala ramy dalszych przedsięwzięć, powiązania z innymi planowanymi działaniami, powiązania

z problemami rozwoju zrównoważonego, ochrony środowiska, a zwłaszcza przydatność przedsięwzięć dla tych celów), rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko (w tym prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka zagrożenia dla środowiska), cechy obszaru objętego oddziaływaniem (przede wszystkim formy ochrony przyrody, ale też inne obszary nieobjęte ochroną, jednak szczególnie wrażliwe lub cenne z punktu widzenia natury lub dziedzictwa kulturowego).

Pierwszym ważnym etapem procedury SOOŚ jest uzgodnienie szczegółowości zakresu prognozy oddziaływania na środowisko. Należy zaznaczyć, że obowiązek ten nie został nałożony w stosunku do opracowywania projektu dokumentu, ale w odniesieniu do samego przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W praktyce oznacza to, że jeszcze przed przystąpieniem do opracowywania merytorycznych założeń dokumentu powinno być dokonane uzgodnienie co do konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Co ważne, organ, który opracowuje projekt dokumentu, nie może odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli taka konieczność wynika ze stanowiska organu uzgadniającego i odwrotnie.

Organ opracowujący projekt dokumentu, w zależności od jego rodzaju, powinien dokonać uzgodnienia (w terminie ustawowym, tj. 30 dni od złożenia stosownego wniosku) z:

- właściwym organem ds. środowiskowych (generalnym dyrektorem ochrony środowiska lub miejscowym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska),
- właściwym organem ds. inspekcji sanitarnej (głównym inspektorem sanitarnym lub miejscowym państwowym wojewódzkim inspektorem sanitarnym lub powiatowym inspektorem sanitarnym),
- właściwym dyrektorem urzędu morskiego (w przypadku gdy planowana realizacja danego dokumentu dotyczy obszarów morskich).

W kolejnym etapie procedury na organie sporządzającym dokument spoczywa obowiązek opracowania **prognozy oddziaływania na środowisko**. Jest to dokument, który można określić jako odpowiednik proceduralny raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, który jest przygotowywany we wcześniej omówionym postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Prognoza ma na celu odpowiedzieć na pytanie, jak ustalenia sporządzonego opracowania planistycznego bądź strategicznego wpłyną na środowisko, jakie są potencjalne negatywne i pozytywne skutki jego wdrożenia oraz w jaki sposób można ograniczyć ewentualne niekorzystne oddziaływanie.

Prognoza oddziaływania na środowisko zgodnie z art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2017 poz. 1405, ze zm.) zawiera w szczególności:

- informacje o zawartości i głównych celach projektowanego opracowania oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości ich przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,

- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań ustawowych uprawniających do sporządzenia prognozy, a także określa, analizuje i ocenia:
- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, zwłaszcza dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2018 poz. 1614),
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby ich uwzględnienia w opracowywanym dokumencie,
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednio, pośrednio, wtórne, skumulowane, krótko-, średnio-, długoterminowe, stałe, chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz jego integralność, a także na środowisko oraz w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Ponadto w prognozie oddziaływania na środowisko przedstawia się:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, zwłaszcza na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu, cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz jego integralność, rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy (ryc. 44).

Informacje zawarte w prognozie muszą być opracowane zgodnie ze współczesną wiedzą, opartą za naukowych źródełach, dostępnych raportach, inwentaryzacjach i opracowaniach planistycznych, programowych organów administracji (wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska, Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie itp.), a niedostatki techniki lub luki w wiedzy powinny zostać wyraźnie wskazane.

Ponadto w prognozie trzeba uwzględnić informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, obowiązujących już dokumentów powiązanych z opracowywanym.

1. Cel opracowania.
2. Zakres prognozy.
3. Wykorzystane akty prawne i opracowania.
4. Zakres wykonywanych prac.
5. Położenie obszarów objętych opracowaniem wraz z ich dotychczasowym użytkowaniem.
6. Główne cele miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz powiązania planu z innymi dokumentami.
7. Analiza i ocena środowiska przyrodniczego obszaru objętego planem i terenów sąsiadujących:
  - a. położenie fizyczno-geograficzne i morfologia,
  - b. budowa geologiczna podłoża, złoża surowców,
  - c. użytkowanie ziemi i gleby,
  - d. wody podziemne,
  - e. wody powierzchniowe,
  - f. roślinność i zwierzęta,
  - g. klimat,
  - h. jakość powietrza atmosferycznego,
  - i. ochrona prawna zasobów przyrodniczych.
8. Ocena potencjalnych zmian stanu środowiska przy braku realizacji zmian kierunków przeznaczenia i zagospodarowania terenu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
9. Ocena i analiza rozwiązań zawartych w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:
  - a. ustalenia projektów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy,
  - b. rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnego oddziaływania na środowisko,
  - c. ocena zgodności zapisów projektu planu z zapisami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz innymi dokumentami,
  - d. istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu
10. Przewidywane skutki wpływu ustaleń projektu planu na środowisko:
  - a. wpływ ustaleń planu na poszczególne komponenty środowiska,
  - b. obszar przewidywanego zajęcia terenu,
  - c. grunty i gleby,
  - d. wody podziemne,
  - e. wody powierzchniowe,
  - f. powietrze atmosferyczne i klimat,
  - g. przyroda ożywiona,
  - h. pola elektromagnetyczne i klimat akustyczny,
  - i. dziedzictwo kulturowe,
  - j. krajobraz,
  - k. rodzaje oddziaływań ustaleń projektu planu na cele i przedmiot obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, w tym na poszczególne komponenty środowiska.
11. Rozwiązania alternatywne.
12. Oddziaływanie transgraniczne.
13. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu.
14. Wnioski.
15. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Ryc. 44. Przykładowa struktura prognozy oddziaływania na środowisko ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

Źródło: opracowanie własne.

Kolejnym elementem w procesie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest opiniowanie przedstawionego projektu danego dokumentu wraz z prognozą oddziaływania wpływu jego ustaleń na środowisko. Opinie przygotowują te organy, które brały wcześniej udział w uzgadnianiu zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie. Szczególne zasady tego etapu procedury obowiązują w odniesieniu do projektów planistycznych, tj. miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Wskazane są one w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym³⁷. W opinii takiej znaleźć można uwagi na temat błędów bądź niepełnej informacji zawartej w prognozie oddziaływania na środowisko, które wymagają od sporządzającego ustosunkowania i dalej ewentualnego naniesienia poprawek lub uzupełnienia.

Obowiązkowym komponentem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (podobnie jak w przypadku oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko) jest udział społeczeństwa, które szerzej omówiono w podrozdziale zatytułowanym „Udział społeczeństwa w ocenie oddziaływania na środowisko”.

Organ, który opracował projekt dokumentu, zobligowany jest do prowadzenia monitoringu skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko. Informacje na temat zakresu i częstotliwości tych działań powinny zostać przedstawione na etapie sporządzania prognozy.

Przed ostatecznym zatwierdzeniem, w rezultacie przyjęcia dokumentu, podmiot odpowiedzialny za opracowanie jego projektu zobowiązany jest wziąć pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie, przedstawione opinie organów oraz uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa w procedurze.

Projekt dokumentu nie zostanie przyjęty, jeżeli z przeprowadzonej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że jego ustalenia mogą znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000, a nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody³⁸, czyli nadrzędny interes publiczny, brak rozwiązań alternatywnych, zapewnienie wykonania kompensacji.

4.4. Udział społeczeństwa w ocenie oddziaływania na środowisko

Spoleczna świadomość problemów ochrony środowiska ma istotne znaczenie w procesie podejmowania decyzji dotyczących realizacji zamierzeń inwestycyjnych. W związku z powyższym kluczową rolę w eliminowaniu lub przynajmniej minimalizowaniu konfliktów ma przekazanie społeczeństwu pełnych i dokładnych informacji o planowanym przedsięwzięciu.

Procedury dotyczące oceny oddziaływania na środowisko toczą się z udziałem społeczeństwa. Oznacza to, że poza stronami, mającymi interes prawny w danym postępowaniu, wszystkie pozostałe zainteresowane osoby mogą brać w nim

---

³⁷ Dz.U. 2017 poz. 1073.

³⁸ Dz.U. 2018 poz. 1614.

czynny udział, np. mieć wgląd w dokumentację. Społeczeństwo w granicach uprawnień przyznanych przepisami prawa może zgłaszać swoje uwagi i wnioski do procedury.

Filarem partycypacji społecznej w ocenie oddziaływania na środowisko jest prawo człowieka do środowiska. Na szczeblu międzynarodowym udział społeczeństwa został uregulowany poprzez przyjęcie konwencji z Aarhus. Przyznaje ona ogółowi społeczeństwa prawo do dostępu do informacji na temat środowiska, będących w posiadaniu władz, oraz prawo do udziału w podejmowaniu decyzji w sprawach dotyczących środowiska, a także prawnego podważania wydawanych decyzji.

W Polsce zasady udziału społeczeństwa, podobnie jak pozostałe kwestie odnoszące się do OOS, reguluje ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko³⁹ w dziale III zatytułowanym „Udział społeczeństwa w ochronie środowiska”. Szczególne regulacje dotyczące partycypacji społecznej wynikają także z ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁴⁰ i obowiązują w odniesieniu do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Należy podkreślić, że udział społeczeństwa w procedurach administracyjnych został zagwarantowany już w art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Według obowiązujących przepisów każdy ma prawo do składania uwag i wniosków w formie pisemnej, ustnie do protokołu lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym, w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, a organy administracji właściwe do wydania decyzji lub opracowania projektów dokumentów, muszą zapewnić taką możliwość.

Co ważne, organizacje ekologiczne, które zgłoszą zgodnie ze swoimi celami chęć udziału w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa mogą w nim wystąpić na prawach strony.

Organ prowadzący postępowanie ma za zadanie rozpatrzyć uwagi i wnioski, a w uzasadnieniu wydanej decyzji podać informacje o tym, w jakim zakresie zostały one uwzględnione.

Przed wydaniem lub zmianą decyzji wymagającej udziału społeczeństwa organ właściwy podaje do publicznej wiadomości informacje przede wszystkim o:

- przystąpieniu do przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, wszczęciu postępowania oraz przedmiocie decyzji, która ma być wydana,
- organie właściwym do wydania decyzji oraz organach właściwych do wydania opinii i dokonania uzgodnień,

³⁹ Dz.U. 2017 poz. 1405, ze zm.

⁴⁰ Dz.U. 2017 poz. 1073, ze zm.

- możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do publicznego wglądu,
- możliwości, sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie termin ich składania (30 dni),
- organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków,
- postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli jest prowadzone.

Należy zwrócić uwagę, że podanie informacji do publicznej wiadomości nastąpić powinno poprzez: udostępnienie informacji na stronie Biuletynu Informacji Publicznej, ogłoszenie informacji w siedzibie organu właściwego danej sprawie w sposób zwyczajowo przyjęty oraz ogłoszenie informacji w postaci obwieszczenia, również w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscu planowanego przedsięwzięcia, natomiast w przypadku projektu dokumentu, który wymaga udziału społeczeństwa – w prasie o odpowiednim do jego skali zasięgu.

W przypadku postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, której przedmiotem jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, społeczeństwo ma zapewnioną możliwość składania wniosków (na początku procedury) oraz uwag (po etapie opiniowania i uzgadniania) do projektu prognozy oddziaływania na środowisko ustaleń danego opracowania planistycznego. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta rozstrzyga o sposobie rozpatrzenia uwag (uwzględnienie lub nieuwzględnienie) na piśmie (załącznik do gotowego dokumentu), mając na uwadze interes publiczny i prywatny oraz ochronę istniejącego sposobu zagospodarowania.

Jak wynika z informacji zamieszczonych powyżej, udział społeczeństwa w procesie podejmowania decyzji może przynosić korzyści wszystkim uczestnikom postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. Głos społeczeństwa przyczynia się do lepszego rozpoznania jego oczekiwań oraz często stosunku do przedmiotowych inwestycji czy też planów. Jest wyrazem stopnia zrozumienia przez społeczeństwo uwarunkowań związanych z procesem podejmowania decyzji. Niejednokrotnie składane w ramach procedury uwagi i wnioski stają się niezwykle przydatne we wskazaniu istotnych zagadnień dotyczących ochrony środowiska pominiętych na poszczególnych etapach postępowania. Udział społeczeństwa powinien służyć również ograniczeniu konfliktów społecznych oraz negatywnego oddziaływania danej inwestycji na środowisko.

Kompleksowa ochrona środowiska i przyrody wymaga wykorzystania instrumentów administracyjno-prawnych. Jednym z nich jest ocena oddziaływania na środowisko, zaimplementowana do polskiego prawa z unijnych dyrektyw, a mająca swoje korzenie w latach 70. XX w. w Stanach Zjednoczonych.

Podstawowym aktem regulującym kwestie oceny oddziaływania na środowisko w Polsce jest ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko⁴¹.

---

⁴¹ Dz.U. 2017 poz. 1405, ze zm.

Funkcjonujący w Polsce system ocen oddziaływania na środowisko obejmuje: oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko (OOŚ), oceny oddziaływania przedsięwzięć na obszary Natura 2000 (ocena habitatowa), strategiczne oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ), transgraniczne oddziaływanie na środowisko.

Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko to postępowanie zmierzające do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (rozstrzygnięcie organu administracji publicznej określające środowiskowe uwarunkowania realizacji, eksploatacji i likwidacji przedsięwzięcia) prowadzone w stosunku do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, które obejmuje w szczególności weryfikację raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, uzyskanie ustawowych opinii i uzgodnień, zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w procedurze.

Ocena oddziaływania na obszar Natura 2000 ogranicza się do badania oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000.

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko to z kolei postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu, obejmujące uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko, sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko, uzyskanie ustawowych opinii.

Transgraniczne oddziaływanie na środowisko rozpatruje się w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji planowanych przedsięwzięć objętych decyzją środowiskową, a także podczas realizacji projektów polityk, strategii, planów lub programów.

W ramach każdej z powyższych procedur konieczne jest zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu, w tym przede wszystkim możliwości składania wniosków i uwag oraz wglądu w dokumentację.

Bibliografia

- Bednarek R. (red.), 2012. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko w planowaniu przestrzennym. Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych, Poznań.
- Bródka S. (red.) 2010. Praktyczne aspekty ocen środowiska przyrodniczego. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.
- Bugajska A., Kulig A., 2014. Prawodawstwo w ochronie środowiska z elementami ocen oddziaływania na środowisko. WPW, Warszawa.
- Cichocki Z., 2004. Metodyka prognoz oddziaływania na środowisko do projektów strategii i planów zagospodarowania przestrzennego. Wydawnictwo Instytutu Ochrony Roślin, Warszawa.
- Ciechanowicz-McLean J., 2015. Prawo ochrony i zarządzania środowiskiem. Difin, Warszawa.
- Ciechelska A., 2009. Oceny oddziaływania jako narzędzie realizacji zrównoważonego rozwoju. Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok.
- Draniewicz B., 2015. Przegląd wybranych instrumentów ochrony środowiska. Prawo i Środowisko, 4.

- Dubel K., 2005. Rola ocen oddziaływania na środowisko w systemie planowania przestrzennego. Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (EIA).
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dyrektywa siedliskowa).
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (SEA).
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska.
- Górski M. (red.), 2014. Prawo ochrony środowiska. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa.
- Lipiński A., 2010. Prawne podstawy ochrony środowiska, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa.
- Macias A., Bródka S., 2014. Przyrodnicze podstawy gospodarowania przestrzenią. Wydawnictwo PWN, Warszawa.
- Micińska M., 2011. Udział społeczeństwa w ochronie środowiska. Instrumenty administracyjno-prawne. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
- Nowak M.J., 2014. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko jako instrument zarządzania środowiskiem w wybranych polskich gminach. *Ekonomia i Środowisko*, 1(48): 124–140.
- Pchalek M., Behnke M., 2009. Postępowanie w sprawie OOS w prawie polskim i UE. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.
- Postępowania administracyjne w sprawach określonych ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zeszyty Metodyczne Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, 1.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2016 poz. 71).
- Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2018 poz. 1614).
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2017 poz. 1073, ze zm.).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2017 poz. 1405, ze zm.).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2018 poz. 799, ze zm.).
- Wiszniewska B., Farr J.A., Jendrońska J., 2002. Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Zębek E., 2017. Instrumenty administracyjnoprawne i ekonomiczne w ochronie środowiska. Kortowski Przegląd Prawniczy Monografie, Olsztyn.
- <https://www.gdos.gov.pl/system-oos>